

**Натисніть тут, щоб
купити книгу на сайті
або замовляйте за телефоном:
(0352) 51-97-97, (067) 350-18-70,
(066) 727-17-62**

ЗМІСТ

Introductio.	4
Дві іпостасі слова.	4
Дві структури словника	6
Про латинсько-український словотвірний словник	8
Лексична база словника.	15
Структура словника.	16
Структура гнізда	16
Структура словникової статті.	18
Як користуватися словотвірним словником	19
Умовні скорочення.	19
Початкові словотвірні елементи	23
Кінцеві словотвірні елементи	30
Латинсько-український словотвірний словник	35
Індекси:	
Гнізда латинсько-українського словотвірного словника. . .	697
Латинські слова, що мають окремі словникові статті	699

словника. Гнізда, де слова, що часто зустрічаються в текстах, пов'язані з такими, що дуже рідкісні, але надзвичайно цікаві й важливі для історії народу і мови.

У словнику 340 гнізд, близько 20 000 словникових статей.

СТРУКТУРА СЛОВНИКА

«Латинсько-український словотвірний словник» містить:

- корпус лексичного матеріалу;
- алфавітні індекси початкових і кінцевих словотвірних елементів;
- алфавітний індекс гнізд із вказівкою сторінки, де гніздо починається;
- алфавітний індекс усіх латинських слів, що мають окрему словникову статтю, з вказівкою гнізда, до якого слово належить.

Гнізда в «Латинсько-українському словотвірному словнику» розташовані в алфавітному порядку заголовних слів.

Усередині гнізда виділено:

- заголовне кореневе слово;
- блок суфіксальних похідних;
- блок префіксальних похідних, розділений на блоки за префіксами;
- блок складних слів, розділений на блоки за словотвірними основами.

Розділення на гнізда і блоки оформлене за допомогою поліграфічних засобів виділення.

СТРУКТУРА ГНІЗДА

Словникова стаття заголовного кореневого слова розташована на початку гнізда, поміщена в рамку, виділена шрифтом і фоном. Це слово може бути не першим за абеткою, але етимологічно воно є початковим для всього гнізда, тому його словникова стаття винесена як перша і заголовна:

opus, eris *n* робота, праця, заняття ...

opella, ae *f* ...

Коли декілька словотвірних гнізд беруть початок від спільного кореня, у заголовних слів даються перехресні посилання:

dens, dentis *m* [одного кореня з edo II-1] зуб...

edo II-1, edi, esum [одного кореня з dens] їсти, харчуватися...

ЯК КОРИСТУВАТИСЯ СЛОВОВІРНИМ СЛОВНИКОМ

Слова в «Латинсько-українському словотвірному словнику» розташовані не за загальним алфавітом, а систематизовані за гніздами залежно від словотвірної основи і структури.

Оскільки в результаті процесів словотворення похідні слова часто настільки змінюються, що в них важко впізнати початкову твірну основу, читачу не завжди легко визначити, в якому гнізді шукати слово. Так, слово *imprudencia* утворене за допомогою двох префіксів від основи презентного дієприкметника дієслова *video* [in + pro + videns] і, відповідно, дивитися його треба в гнізді «video».

Для полегшення пошуку потрібного конкретного слова в кінці словника подано загальний індекс, де всі латинські слова, що мають окремі словникові статті, наведено в загальному алфавіті з вказівкою гнізда, де це слово слід дивитися. У складних слів перелічені всі гнізда. Е.г.:

sodes. Див. *audeo*

attestatio. Див. *tres*. Див. *sto*

УМОВНІ СКОРОЧЕННЯ

* гадана або невживана форма.

Латинські

<i>abl.</i>	<i>ablativus (casus)</i>	аблятив (відмінок)
<i>abl. temp.</i>	<i>ablativus temporis</i>	функція вживання аблятива для позначення часу
<i>abl. abs.</i>	<i>ablativus absolutus</i>	синтаксична конструкція « <i>ablativus absolutus</i> »
<i>acc.</i>	<i>accusativus (casus)</i>	акузатив, знахідний (відмінок)
<i>acc. gr.</i>	<i>accusativus graecus</i>	синтаксична конструкція « <i>accusativus graecus</i> »
<i>act.</i>	<i>activum (genus)</i>	дійсний (стан)
<i>adj.</i>	<i>adjectivum</i>	прикметник
<i>adv.</i>	<i>adverbium</i>	прислівник
<i>compar.</i>	<i>comparativus (gradus)</i>	порівняльний (ступінь)
<i>dat.</i>	<i>dativus (casus)</i>	давальний (відмінок)
<i>defect.</i>	<i>defectivum (verbum)</i>	недостатній (дієслово)
<i>demin.</i>	<i>deminutivum</i>	зменшувальне значення
<i>depon.</i>	<i>deponens (verbum)</i>	відкладене (дієслово)

<i>desiderat.</i>	desiderativum (verbum)	бажаний (дієслово)
<i>Eccl.</i>	auctores Ecclesiastici	церковні автори
<i>e.g.</i>	exempli gratia	для прикладу, наприклад
<i>etc.</i>	et cetera	і т.п.
<i>euph.</i>	euphemismus	евфемізм
<i>f</i>	femininum (genus)	жіночий (рід)
<i>frequ.</i>	frequentativum	фреквентативне (дієслово)
<i>fut.</i>	futurum (tempus)	майбутнє (час)
<i>gen.</i>	genetivus (casus)	родовий (відмінок)
<i>i. e.</i>	id est	тобто
<i>i.-e.</i>	індоевр.	індоевропейський (корінь)
<i>imper.</i>	imperativus (modus)	наказовий (спосіб)
<i>impers.</i>	impersonale	дієслово в безособовому значенні
<i>inchoat.</i>	inchoativum (verbum)	починальний (дієслово)
<i>indecl.</i>	indeclinabile (verbum)	невідмінюване (слово)
<i>intens.</i>	intensivum (verbum)	підсилювальне (дієслово)
<i>lat. pop.</i>	latinum popolare (verbum)	форма з народної латини
<i>m</i>	masculinum (genus)	чоловічий (рід)
<i>med.-pass.</i>	medio-passivum	медіально-пасивне значення
<i>n</i>	neutrum (genus)	середній (рід)
<i>num.</i>	numerale (nomen)	(ім'я) числівник
<i>num. card.</i>	numerale cardinale (nomen)	(ім'я) числівник кількісний
<i>num. distr.</i>	numerale distributivum (nomen)	(ім'я) числівник розподільний
<i>num. ord.</i>	numerale ordinale (nomen)	(ім'я) числівник порядковий
<i>part.</i>	participium	дієприкметник
<i>pass.</i>	passivum (genus)	пасивний (стан)
<i>perf.</i>	perfectum	перфект (час)
<i>pl.</i>	pluralis (numerus)	множина (число)
<i>posit.</i>	positivum (gradus)	позитивний (ступінь порівняння)
<i>poss.</i>	possessivus	позначає власника
<i>praep.</i>	praepositio	прийменник
<i>praes.</i>	praesens (tempus)	теперішній (час)
<i>pronom.</i>	pronomen	займенник
<i>sc.</i>	scilicet	мається на увазі
<i>sg.</i>	singularis (numerus)	однина (число)

quotannis [quot кожний, що- + annus] <i>adv.</i> (також окремо quot annis) щорічно
quotennis, e [quot + annus] що має скільки років, <i>i. e.</i> якої давнини (vinum)
sēdecennis, e [sedecem + annus] шістнадцятирічний (matrona)
septennis, e <i>v. l.</i> = septuennis
septennium, ī <i>n</i> [septem + annus] семиріччя
septuennis, e [septem + annus] семирічний
sociennus, ī <i>m</i> [socius 2 + annus] товариш, приятель
tricennium, ī <i>n</i> [triginta + annus] тридцятиріччя
triennālis, e [tres + annus] трирічний
triennia, ium <i>n pl.</i> [triennium] триєннії (святкування на честь Ваха, що справлялися у Фівах кожні три роки)
triennis, e [tres + annus] трирічний
triennium, ī <i>n</i> [tres + annus] триріччя

aptus, a, um приладнаний, припасований, підігнаний; прикріплений; доведений до ладу; що перебуває в готовності; впорядкований (oratio); зв'язаний; залежний; підхожий, придатний; доцільний; здатний; відповідний; зручний (occasio); забезпечений, оснащений; оздоблений, оброблений, прикрашений (augo)
apex, icis <i>m</i> [одного кореня з aptus] загострена верхівка, вістря, кінчик, вершина, пік (montis); найвищий ступінь, вершина; чубок або гребінець (avium); кінчик

(вістря) шолома, тж. шишак; шолом; апекс (обмотаний шерстю джгутик білої конічної шапки жерців-фламінів, шапка жерця); знак тривалості (над гололосним у вигляді accentus acutus: á замість більш пізнього ā); apices litterarum риски і палички, контури букв; *pl.* письменна, рукопис; послання, указ (імператорський); *pl.* тонкощі, хитроумності: apices juris

apicātus, a, um [арех] що носить апекс (шапку жерців-фламінів)

apīscor, aptus sum, apīsci [одного кореня з aptus] *depon.* досягати, доходити; добиратися (a. mare); вражати (morbus); засвоювати, осягати (artes); отримувати (hereditatem); досягати (honorem); захоплювати (dominationem)

aptē [aptus] *adv.* щільно; струнко; зв'язно; якраз: ad pedem a. convenire бути до міри, бути якраз (про взуття); відповідно; застосовно; зручно, належним чином (locare aliquem); вдало, доцільно (facere); з гідністю, покірно: a. et quiete ferre

apto, āvī, ātum, āre [aptus] приладнувати, підганяти, готувати; доводити до ладу; приводити в готовність, споряджати, оснащувати; забезпечувати; призначати; пристосовувати

(coepio), coepī, coeptum, (ere), coepisse [одного кореня з aptus] (praes. всіх способів тк. *арх.*), починати(ся): coepta luce удосвіта; приступати, братися, ставати (dicere); робити, затівати, замислювати: quid hic coeptat? що він затіває?

coepto, āvī, ātum, āre [*intens.* до coepio] діяльно братися, почина-

сенітниця, бридня, маячня (<i>inertiae aniles</i>)
ineptio, -, -, ire [<i>ineptus</i>] верзти дурниці, робити дурниці, плести дурниці: <i>ineptis!</i> ти верзеш дурниці!, дурня!
ineptiola, ae f [<i>demin. до ineptia</i>] безглуздість, нісенітниця дурість, дурниця
ineptus, a, um [<i>in + aptus</i>] непридатний, нікчемний (<i>chartae</i>); безглуздий, нісенітний (<i>labor</i>); безглуздий (<i>fabula</i>); дурний (<i>mulier</i>)
interaptus, a, um [<i>inter + aptus</i>] взаємно зв'язаний, взаємопов'язаний
redipīscor, -, pīscī [<i>re + apīscor</i>] <i>depon.</i> знову знаходити, знову одержувати

aqua, ae f вода; море, річка, дощ; волога; вода у водяному годиннику, <i>i. e.</i> регламент: <i>aquam dare</i> надати час оратору; час: <i>aquam perdere</i> втратити час; водопровід; <i>pl.</i> мінеральні джерела, цілющі води: <i>ad aquas venire</i>
асуа, ae f (<i>трискладово</i>) <i>v. l.</i> = aqua
acula, ae f [<i>demin. до асуа</i>] водиця, цівка води
aquāliculus, a, um [<i>demin. до aqualis 2</i>] шлунок (<i>перев.</i> свинячий); живіт, черевна порожнина
aquālis 1, e [<i>aqua</i>] повний води, дощовий (<i>nubes</i>); водяний: <i>roena a.</i> смерть через утоплення
aquālis 2, is m, f [<i>aqua</i>] посудина для води (<i>злек, відро</i>)
aquāriolus, ī m [<i>demin. до aquarius 2</i>] водонос; звідник
aquārium, ī n [<i>aqua</i>] водопій

aquārius 1, a, um [<i>aqua</i>] водяний: <i>vas aquarium</i> посудина для води (<i>злек</i>)
aquārius 2, ī m [<i>aquarius 1</i>] водонос; доглядач водопроводів; <i>Водолій (сузір'я)</i>
aquāticus, a, um [<i>aqua</i>] водяний; що живе <i>або</i> росте біля води; вологий, сирий, вогкий (<i>auster, ranis</i>); сирий, вогкий, багністий, болотистий (<i>sc. locus</i>)
aquātilia, ium n pl. [<i>aquatilis</i>] водяні тварини; пухирі (<i>хвороба худоби</i>)
aquātilis, e [<i>aqua</i>] водяний (<i>bestia</i>)
aquātio, ōnis f [<i>aquor</i>] водопостачання, діставання води, забезпечення водою; водопій (<i>mutare rabula et aquationes</i>); поливання, зрошення; <i>pl.</i> калюжі, болота (<i>aquationes autumni</i>)
aquātor, ōris m [<i>aquor</i>] що дістає <i>або</i> доставляє воду, водонос
aquātus, a, um [<i>aqua</i>] водянистий (<i>fructus</i>); розбавлений водою (<i>vinum</i>); рідкий
aquilentus, a, um [<i>aqua</i>] вологий, вогкий, сирий, <i>i. e.</i> що приносить дощ (<i>sc. luna</i>)
aquimināle, is n [<i>aqua</i>] миска для води
aquiminārium, ī n [<i>aqua</i>] = <i>aquiminale</i>
aquola, ae f [<i>demin. до aqua</i>] = <i>aquula</i>
aquor, ātus sum, ārī [<i>aqua</i>] <i>depon.</i> ходити по воду, брати воду: <i>flumen unde aquabantur</i> річка, з якої брали воду; пити воду
aquōsītās, ātis f [<i>aquosus</i>] надмірна вологість, водянистість
aquōsus, a, um [<i>aqua</i>] багатий на воду (<i>campus</i>); дощовий (<i>hiems</i>);

прозорий; водяний; водолюбний (anser); ясний, чистої води (crystallus)
aquila, ae f [<i>demin. до aqua</i>] водиця; невелика кількість (<i>цівка</i>) води
adaquo, āvī, –, āre [ad + aqua] зрошувати, поливати; поїти (gregem); <i>pass.</i> adaquari йти на водопій, пити (lacus ubi adaquari solebat, <i>sc.</i> jumentum), запасатися водою
adaquor, –, ārī [adaquo] <i>depon.</i> ходити по воду, діставати воду; запасатися водою
exaquēsko, –, –, ere [ex + aqua] перетворюватися на воду
inaquo, –, –, āre [in + aqua] перетворювати на воду (nutrimenta)
inaquōsus, a, um [in. + aquosus] безводний
subaquaneus, a, um [sub + aqua] підводний (vivientia)
aquaeductio, ōnis f [aqua + ducō] (<i>тж. окремо aquae ductio</i>) водопровід
aquaeductus, ūs m [aqua + ducō] (<i>тж. окремо aquae ductus</i>) водопровід; право проводити воду
aquaehaustus, ūs m [aqua + haustus] (<i>тж. окремо aquae haustus</i>) право водокористування
aquagium, ī n [aqua + ago] водопровідний канал
aquiducus, a, um [aqua + ducō] що витягає воду, <i>i. e.</i> розсмоктуючий або витяжний (medicamen)
aquifolia, ae f [aqua + folium] <i>тж.</i> aquifolia ilex (arbor) <i>бот.</i> гостролист (орлики) = acrifolium, ī n
aquifolium, ī n [aqua + folium] = aquifolia

aquifolius, a, um [aqua + folium] = acrifolius, a, um <i>зроблений з деревини гостролиста</i>
aquifuga, ae f [aqua + fugo] <i>мед.</i> водобоязнь, сказ
aquigenus, a, um [aqua + gigno] що народжується у воді (animal)
aquilegus, a, um [aqua + lego I <i>збирати</i>] водопідйомний (rota)
aquilex, legis (<i>нізн. тж. -licis</i>) <i>m</i> [aqua + lego I <i>збирати</i>] завідувач водопостачання, фахівець з питань водопостачання
aquīlicium, ī n [aqua + *lacio] жертвоприношення з метою викликати дощ

arbiter, trī m спостерігач; глядач; свідок (<i>не юр.: sermonis</i>); посередник; третейський суддя, арбітр; повелитель: a. imperii (= Augustus); законодавець; керівник: a. bidendi голова бенкету
arbitra, ae f [arbiter] свідок (<i>ж.р.</i>) (rebus); суддя, вершителька (domina et a.)
arbitrālis, e [arbiter] третейський; арбітражний (judicatio)
arbitrāriō [arbitrarius] <i>adv.</i> ймовірно (certo, haud a.)
arbitrārius, a, um [arbiter] третейський; посередницький (actio); (само)вільний; вирішуваний за розсудом, довільний; недостовірний; гаданий, умовний
arbitrātio, ōnis f [arbitror] думка, міркування; відгук, висновок
arbitrātrīx, īcis f [arbitror] суддя; вершителька
arbitrātus, ūs m [arbitror] воля; бажання; розсуд, думка; керівництво, нагляд